

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

После избора 2012. променена је влада која је најзаслужнија за заузимање политичког курса да „Европа нема алтернативу“. Упркос томе званична политика Србије према ЕУ остала је непроменена. Чини се да је главни приоритет наше спољне политике и даље чланство у Европској унији по сваку цену. Да ли Европска унија заиста нема алтернативу?

Србија мора да зна – Европска унија има алтернативу: економски самосталну, политички и војно неутралну Србију, која не живи од помоћи са Запада, већ излаз из економске кризе види у отварању нових спољнотрговинских хоризоната, међу којима је најперспективнији свакако будући Евроазијски економски савез предвођен Русијом. Парадоксално је да – док се сарадњи Србије са Русијом и чланицама Евроазијског економског савеза стављају клипови у тачкове – водеће чланице ЕУ излаз из кризе виде управо у сарадњи са истоком. Наиме, Немачка је прва у ЕУ пребродила економску кризу управо захваљујући заокрету у спољнотрговинској политици. Она је преоријентисала свој извоз са ЕУ, која је у великом економском паду, на тржишта Русије и Казахстана, која су у незадрживој експанзији. Пољска је у последње три године преполовила извоз у ЕУ, а истовремено повећала извоз у Русију за 50%. Италија је 2013. повећала извоз у Русију за 24%, Белгија за 20%. Мит о Европској унији као “економском рају” је срушен, као што је некада срушен берлински зид. Не смемо да дозволимо да Србија опет буде једина земља која је преспавала пад берлинског зида. Морамо да превазиђемо стереотипе, као што су то учиниле друге земље, и да почнемо да се водимо искључиво сопственим економским интересима. А наш интерес је да имамо најбоље економске односе са ЕУ, али да не постанемо њен члан.

Како коментаришете садашњу економску ситуацију и ЕУ и како би она могла да се одрази на Србију?

Парадигма о неизбежном чланству у ЕУ као једином гаранту економског просперитета брутално је срушена 2008. године, почетком глобалне финансијске кризе која је довела до неповратних политичких, економских и социјалних промена у Европи.

Имам велико поштовање за земље чланице ЕУ, али треба бити реалан и рећи да се ЕУ налази у највећој кризи од свог оснивања. Незапосленост у еврозони достигла је рекордан ниво од 11,6%. У Шпанији и Грчкој стопа незапослености је преко 26%, док незапосленост младих у овим земљама прелази 55%. Ниво јавног дуга у еврозони износи 93% БДП-а. Парадигма о неизбежном чланству у ЕУ као једином гаранту економског просперитета брутално је срушена 2008. године, почетком глобалне финансијске кризе која је довела до неповратних политичких, економских и социјалних промена у Европи. За само пет година отворено је питање опстанка Европске уније, њене поделе на моћан центар и сиромашну периферију, њеног капацитета за пријем нових чланица. Извоз у ЕУ чини 60 одсто укупног извоза Србије. Ми морамо да поштујемо ЕУ као нашег важног економског партнера и да са њим развијамо најбољу економску сарадњу. Али истовремено морамо да тежимо томе да уравнотежимо структуру свог извоза како би избегли да као држава зависимо економски само од једног партнера или како би наш народ рекао “да не стављамо све јабуке у исту корпу”.

Годинама упозоравате на опасности којима ће бити изложена српска пољопривреда од 2014. због ССП и либерализације трговине са ЕУ. Да ли је Влада могла да уради више како би заштитила домаће произвођаче и тржиште?

Наши званичници занемарују чињеницу да је ССП као споразум изгубио функцију коју је имао пре 15 или 20 година. Тада су земље кандидати укидали царине свесне чињенице да ће им привреда од тога трпети штету, али знајући да ће та штета бити надомештена фондовима ЕУ.

Наши званичници занемарују чињеницу да је ССП као споразум изгубио функцију коју је имао пре 15 или 20 година. Тада су земље кандидати укидали царине свесне чињенице да ће им привреда од тога трпети штету, али знајући да ће та штета бити надомештена фондовима ЕУ. Али ЕУ се налази у највећој кризи од свог оснивања и она смањује своје фондове усмерене ка кандидатима. Привреда Србије трпи огромну штету због примене ССП, а никада неће добити средства од ЕУ којом ту штету може адекватно да

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

надомести. Наша земља је од 01. јануара 2014. године потпуно укинула царине на увоз пољопривредних производа из ЕУ. Све друге земље су то чиниле годину или две пред улазак у ЕУ, а Србија је то учинила онда када се пред њом налази пут од 10 до 20 година да постане члан ЕУ. Наша пољопривреда не може да издржи борбу са оштром конкуренцијом произвођача из ЕУ који добијају 10 до 15 пута веће субвенције од својих држава, имају лакше услове за добијање кредита, а камате су им неупоредиво мање. А да не помињемо то да нико од њих није имао санкције нити је био бомбардован као српски сељак. И прошла и актуелна влада знале су да од 01. јануар 2014. ступа на снагу потпуна либерализација увоза из ЕУ, али нису припремиле план заштите српске пољопривреде. Штавише, у буџету за 2014. издвајања за пољопривреду смањене су за чак 3 милијарде динара у односу на прошлу годину.

Чекају ли нас још неке опасности на дугом путовању у ЕУ?

По ССП-у, Србија се обавезала да ће у року од четири године по ступању на снагу споразума допустити држављанима свих чланица ЕУ, како правним тако и физичким лицима, да несметано купују њене плодне оранице. Србија је једина земља која ће то дозволити, а да још није ни постала члан ЕУ.

Још једна, вероватно највећа опасност за српску привреду и пољопривреду долази од чињенице да ће на основу ССП-а странци моћи да у Србији слободно купују пољопривредно земљиште већ од 1. јануара 2017. По ССП-у, Србија се обавезала да ће у року од четири године по ступању на снагу споразума допустити држављанима свих чланица ЕУ, како правним тако и физичким лицима, да несметано купују њене плодне оранице. Србија је једина земља која ће то дозволити, а да још није ни постала члан ЕУ. Чешка је то урадила десет година после уласка у ЕУ, Пољска након 12 година од уласка, а Хрватска је договорила седам година плус још три додатне. Процењено је да ће 2050. године на свету живети 9 млрд. људи, а да ће најважнији ресурси бити вода и храна. Србија треба ове ресурсе да чува и да их стави у функцију унутрашњег развоја, а не да дозволи да њени најважнији ресурси падну у туђе руке и да зависимо од других.

У књизи се често позивате на бројке. Шта нам оне говоре када је реч о досадашњој примени ССП?

Иако увоз роба и услуга у нашу земљу стално расте, приходи буџета Србије по основу

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

царина, због примене ССП стално падају. Бројке су поразне. У 2008. години, последњој години пре него што је Влада Србије одлучила да једнострано примени ССП-а, од царина је наплаћено 800 милиона евра. Само годину дана касније од царина је наплаћено 500 милиона евра. Следеће 2010. приходи од царине наставили су да падају и били су мањи од 430 милиона евра. Тај тренд настављен је и у наредном периоду, тако да је од царина у 2011. наплаћено свега 380 милиона евра, а 2012. тек нешто више од 315 милиона евра. У 2013. приход од царина износио је око 280 милиона евра. Да није било једностране примене ССП-а, јавни дуг Србије могао је тренутно да буде за милијарду и по до две милијарде евра мањи, јер су за толико могли да буду већи приходи буџета од царина. Индиректну штету од ССП-а је много теже израчунати, али је њено дејство још дуготрајније и штетније. Највећу штету је претрпела пољопривреда која запошљава преко милион људи у Србији.

Шта Србија треба да уради како би додатно унапредила сарадњу са Руском Федерацијом?

Наша влада и њене институције морају да пруже конкретну подршку привредницима за излазак на велико и захтевно руско тржиште. Као први корак, Србија треба да оформи Гарантни фонд који би гарантовао за извозно оријентисане кредите и извозне гаранције за послове српских предузећа у Русији. У следећем кораку, Србија треба, заједно са руском страном, да инвестира у изградњу логистичко-дистрибутивних центара на територији Србије и Русије, одакле би се српска роба пласирала на руско тржиште. Тржишта Москве и Санкт Петербурга јесу велика, али је и конкуренција највећа. Зато је за нашу привреду најпааметније да се оријентише на руске регионе, од којих су најперспективнији Краснојарски крај, Урал, Западни Сибир, Источни Сибир, Далеки

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

исток и Краснодарски крај. Званичници Србије не треба да се срећу само са председником и премијером Русије, већ и са руским губернаторима, који су по економским потенцијалима пандан премијеру једне европске земље. Сматрам да је највећи проблем у сарадњи Србије са Русијом у томе што се та сарадња одвија стихијски, а не системски.

Шта држава може да учини да би та сарадња постала системска?

За ових 13 година више од 10 хиљада људи било је стављено у функцију развоја односа са ЕУ, како у Влади и њеним агенцијама, тако и у Скупштини Србије. У том периоду потрошено је више стотина милиона евра за развој сарадње са ЕУ. Логично је да је после толико уложених напора и средстава извоз Србије у ЕУ већи него извоз у Русију. Али када би само половина средстава која је усмерена у сарадњу са ЕУ била усмерена у развој институционалне и системске сарадње са Русијом, могу да гарантујем да би извоз у Русију за неколико година престигао садашњи извоз у ЕУ.

Србија је у последњих 13 година изградила преко 30 институционалних механизма за сарадњу са ЕУ – од канцеларије за придруживање, преко министара и потпредседника Владе задужених за ЕУ до чак два посебна скупштинска одбора посвећена ЕУ интеграцијама. Данас више од десет агенција у државној администрацији Србије ради на поспешивању односа са ЕУ, а ниједна не ради на односима са Русијом или Евроазијским економским савезом. За ових 13 година више од 10 хиљада људи било је стављено у функцију развоја односа са ЕУ, како у Влади и њеним агенцијама, тако и у Скупштини Србије. У том периоду потрошено је више стотина милиона евра за развој сарадње са ЕУ. Логично је да је после толико уложених напора и средстава извоз Србије у ЕУ већи него извоз у Русију. Али када би само половина средстава која је усмерена у сарадњу са ЕУ била усмерена у развој институционалне и системске сарадње са Русијом, могу да гарантујем да би извоз у Русију за неколико година престигао садашњи извоз у ЕУ. За почетак предлагем да Влада Републике Србије оформи само једно тело, Канцеларију за сарадњу са Русијом, која би израдила десетогодишњу стратегију за економску сарадњу са Русијом. Ова стратегија би одредила конкретне кораке за унапређење сарадње две земље у свим областима привреде, у пољопривреди, прехранбеној индустрији, машиноградњи, војној индустрији, енергетици, текстилној и дрвној индустрији.

Да ли продубљивање сарадње са ЕУ може да угрози сарадњу са нама наклоњеном Русијом?

Србија је једина земља на свету која има споразум о слободној трговини са Царинском унијом коју чине Русија, Казахстан и Белорусија. То је тржиште од приближно 200 милиона људи, где Србија практично све своје производе може да извози без царина. То нам омогућава да у старту будемо 15–20% јефтинији од конкуренције из других земаља. Излазак на ово тржиште је јединствена шанса за раст извоза, а самим тим и за раст привредне активности и отварање нових радних места у Србији. Такође, бесцарински споразум је велика шанса за привлачење страних инвеститора, који преко Србије могу да добију приступ великом руском тржишту по повлашћеним условима. Када је немачки произвођач чарапа „Фалке“ отворио производњу у Лесковцу, чарапе су ушле у сам врх производа које највише извозимо у Русију. Од званичника ЕУ смо чули да ће Србија, ако настави дубље са европским интеграцијама, морати да се одрекне овог споразума. То је још један разлог зашто Србија треба да прогласи политичку неутралност. Као политички неутрална држава Србија ће самостално моћи да одлучује о својим међународним споразумима, а не да јој то диктира неко са стране.

У Србији је, упркос противљењу јаким лобија, започела градња Јужног тока. Шта овај гасовод доноси Србији у економском, али и политичком и геополитичком аспекту?

Такође, учешћем у пројекту Јужни ток Србија ће само од годишњих такси на промет гаса зарађивати око 200 милиона евра годишње. У политичком смислу, са овим гасоводом Србија постаје важно европско геостратешко чвориште, из којег може да црпи и економски и политички утицај, с обзиром на све веће потребе за енергентима у ЕУ. Као једина земља учесница овог споразума која није чланица ЕУ, Србија ће од стране Брисела бити третирана са више пажње, а њени интереси са више уважавања.

Посматрано са економског аспекта, изградња гасовода Јужни ток у Србији допринеће повећању запослености и укупне привредне активности у земљи. Изградња гасовода може да обезбеди инвестиције од преко две милијарде евра и да директно упосли пет хиљада људи. Индиректно може да запосли и неколико десетина хиљада, будући да ће српске компаније изводити бројне пратеће и услужне делатности на изградњи гасовода. С друге стране, постојање гасовода на дужи рок омогућиће стабилан и одрживи развој привреде, а посебно производне индустрије која користи гас као енергент или сировину у производњи. Поред тога, као учесница Јужног тока, Србија има могућност складиштења гаса у Банатском двору и другим потенцијалним складиштима гаса, што с једне стране осигурава енергетску безбедност грађана и привреде, док с друге стране пружа могућност да се гас складишти онда када се најмање користи, у летњим

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

месецима, а продаје на тржишту онда када је његова цена највиша, у зимским месецима. Такође, учешћем у пројекту Јужни ток Србија ће само од годишњих такси на промет гаса зарађивати око 200 милиона евра годишње. У политичком смислу, са овим гасоводом Србија постаје важно европско геостратешко чвориште, из којег може да црпи и економски и политички утицај, с обзиром на све веће потребе за енергентима у ЕУ. Као једина земља учесница овог споразума која није чланица ЕУ, Србија ће од стране Брисела бити третирана са више пажње, а њени интереси са више уважавања. Јужни ток ће ојачати међузависност актера који учествују у том пројекту и допринети повећању степена националне безбедности – тако да никоме неће бити у интересу да се на овом простору стварају сукоби и нестабилности које би могле да резултирају прекидом снабдевања гасом. Другим речима, НАТО никада не би бомбардовао Србију да је она 1999. године имала Јужни ток.

Како коментаришете упозорена која стижу из Европске комисије да су уговори који дефинишу изградњу Јужног тока у супротности са законима ЕУ. Да ли то може да угрози изградњу гасовода кроз нашу земљу?

Русија је у последњих неколико година заокружила своју енергетску доминацију у Европи. С једне стране, постигнути су споразуми о изградњи гасовода Северни и Јужни ток, које је руски Гаспром склопио са највећим енергетским компанијама из Немачке, Француске и Италије. С друге стране, куповином акција нафтне компаније ТНК-БП, руска нафтна компанија Росњефт постала је највећа нафтна компанија на свету. Ова компанија је прошле године исплатила највеће дивиденде у историји. Логично је да постоје земље којима не одговара руска енергетска доминација у Европи и које покушавају све да ту доминацију спрече. Међутим, ти покушаји су јалови. Уговори о Јужном току су међудржавни споразуми који се односе на прекограничне пројекте за које првенствено важи међународно право, а не закон ЕУ. С друге стране, садржај тих споразума је већ годинама доступан јавности, па је чудно зашто Европска комисија

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

отвара ово питање тек сада, када је већ почела изградња гасовода. По свему судећи, ово питање биће решено на тај начин што ће бити направљен изузетак од законодавства ЕУ, као што је то учињено код гасовода ОПАЛ, који представља копнени део гасовода Северни ток између Немачке и Русије. Немачка је потписала директан споразум са Русијом, игноришући директиве ЕУ. Она је тиме показала колико је Северни ток за њу важан, као и то да је спремна да по сваку цену штити своје државне и економске интересе.

Које су перспективе у сарадњи са Евроазијском економском заједницом?

Јасно је да су економски потенцијали сарадње Србије са државама чланицама будућег Евроазијског економског савеза огромни. Реч је не само о енергентима, пољопривреди и трговини, већ и о многим другим развојним инфраструктурним, грађевинским и саобраћајним пројектима.

Земље Евроазијског економског савеза, Русија, Белорусија и Казахстан, заједно чине 15% земљане површине света, представљају највећег светског произвођача гаса, нафте, сунцокрета и шећерне репе, другог највећег произвођача кромпира, трећег највећег произвођача пшенице, меса и цемента. Унутар ЕЕС, за само две године, од 2010. до 2012, трговинска размена држава чланица повећана је са 45 на 68,5 милијарди долара, док је трговинска размена са трећим земљама у току 2012. била 939,3 милијарди долара. Јасно је да су економски потенцијали сарадње Србије са државама чланицама будућег Евроазијског економског савеза огромни. Реч је не само о енергентима, пољопривреди и трговини, већ и о многим другим развојним инфраструктурним, грађевинским и саобраћајним пројектима. На изградњи инфраструктуре за зимску олимпијаду у Сочију, као и на другим пројектима у Русији, ради око 40 хиљада наших инжењера и радника. Они на тај начин издржавају 40 хиљада породица у Србији. То је као да сте у Србији отворили 400 фабрика са по сто запослених. И то са платама које су много веће од просечне плате у Србији. Не заборавите да одмах после Сочија у Русији крећу припреме за Светско првенство у фудбалу 2018. То је велика шанса за наше пројектантске и грађевинске фирме. С друге стране, можемо да очекујемо десетине милијарди евра инвестиција из Русије, Казахстана и Белорусије у српску инфраструктуру и пољопривреду у следећих 20 година.

Шта у овом тренутку видите као први конкретан корак у сарадњи са овим савезом?

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

Већ сам водио прелиминарне разговоре о могућности да Србија постане члан Евроазијске развојне банке. Та врата су нам широм отворена. Као члан ове банке могли бисмо да користимо њена средства за развојне пројекте у Србији. Евроазијска развојна банка тренутно располаже капиталом од око 4 милијарде евра којима финансира развојне пројекте у Русији, Казахстану, Белорусији, Јерменији и Киргизији. Тиме су обухваћени изградња хидроелектрана, модернизација железнице, па чак и развијање нових модела руских авиона „сухој“. Киргизија и Јерменија су постале акционари ове банке са симболичним капиталом од сто хиљада долара. Исто треба да учини и Србија.

Да ли је сарадња са овим савезом у супротности са ставом ДСС о политичкој неутралности?

Евроазијски економски савез је, као што му и само име каже, економски, а не политички савез. Србија треба да буде политички неутрална држава која ће развијати подједнако добру сарадњу како са ЕУ тако и са земљама евроазијског економског простора. Суштина је у вођењу уравнотежене спољне политике која ће бити заснована искључиво на нашим економским интересима.

Украјинско одбијање ССП са ЕУ и њено окретање још ближеј сарадњи са Русијом несумњиво је један од најзначајних политичких догађаја у претходној години? Да ли су за такву одлуку Украјине превагнули политички или економски разлози?

Бројке су сурово реалне. Уколико би потписала ССП, евентуални добитак од претприступних фондова ЕУ не би никако могао да надомести губитак који би Украјина

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

имала да се одрекла тржишта Русије, Белорусије и Казахстана, који се већ сада процењује на пет милијарди долара. ЕУ је понудила Украјини свега 610 милиона евра, али условљених строгим аранжманом са ММФ-ом, док је Русија одмах ставила на располагање 15 милијарди евра, уз додатних пет милијарди индиректне помоћи.

Одлука Украјине је показала да све озбиљне државе прво мисле на економију када доносе важне стратешке одлуке. Украјина је одбила да потпише ССП са Бриселом јер већу шансу за своју економију види у приближавању Руској Федерацији. Бројке су сурово реалне. Уколико би потписала ССП, евентуални добитак од претприступних фондова ЕУ не би никако могао да надомести губитак који би Украјина имала да се одрекла тржишта Русије, Белорусије и Казахстана, који се већ сада процењује на пет милијарди долара. ЕУ је понудила Украјини свега 610 милиона евра, али условљених строгим аранжманом са ММФ-ом, док је Русија одмах ставила на располагање 15 милијарди евра, уз додатних пет милијарди индиректне помоћи. С друге стране, ССП забрањује Украјини да извози гас, нафту и струју по ценама вишим од унутрашњих, што значи да би, уколико жели да Европи продаје енергенте, Украјина морала да подигне цене за своје грађане. Осим ових података, треба имати у виду статистику досадашње сарадње Украјине са ЕУ. Од када се Украјина определила за европски пут крајем деведесетих година, спољни дуг је порастао за преко 120 милијарди долара. Стопа незапослености након ступања на снагу Споразума о партнерству и сарадњи са ЕУ је од 4,3 порасла на 7,5%. Буџетски дефицит је од 1999. до 2012. порастао са 500 милиона на чак 7,6 милијарди долара. Украјина је рекла «не» ЕУ из чисто економских разлога. Исто треба да учини и Србија.

У домаћој јавности се ретко помиње да је Исланд прекинуо ЕУ интеграције. Шта је ову острвску државу навело на такав корак?

Исланд је у јуну 2013. године објавио да се повлачи из преговора за чланство у ЕУ јер више „не види интерес од учлањења у овај савез“. Након три године преговора, 27 отворених и 11 затворених поглавља, Влада и народ Исланда су проценили да је за њих питање националног суверенитета кључно и изнад чланства у Европској унији. Наиме, уколико би Исланд постао чланица ЕУ, морао би да прихвати заједничку политику риболова ЕУ, што значи рестриктивне квоте и за Исланд драматичан пад прихода. А риболов за ову земљу значи 12% БДП-а, 40% извоза, 15% радних места. То је њихов „хлеб и путер“ који они бране по сваку цену. Одлука Исланда да одустане од уласка у Европску Унију показује како реализам може да превлада над догмом да ЕУ нема алтернативу.

Каква су искуства Швајцарске неутралности? Да ли је неутралност донела изолацију Швајцарској?

Демократска странка Србије је на почетку 2014. једина парламентарна странка која се противи чланству Србије у ЕУ. С друге стране, 90% посланика и готово цела политичка сцена заговара улазак Србије у ЕУ. Међутим, швајцарски пример доказује да се мишљење народа некад драстично разликује од мишљења политичке елите.

Швајцарска се налази у срцу Европе, али није члан ЕУ нити НАТО. Напротив, Швајцарска има дугу и врло укоренењу традицију политичке и војне неутралности, а односе са ЕУ заснива на билатералним уговорима. Једна од карактеристика Швајцарске јесу референдуми и народне иницијативе, као облици непосредне демократије којима њени грађани утичу на доношење важних стратешких одлука. Посебно важан референдум организован је 1992. године, када је грађанима постављено питање да ли желе да Швајцарска ратификује споразум са Европском економском заједницом, односно да Швајцарска постане њен члан. Грађани су одбацили улазак Швајцарске у ЕУ, сматрајући да то није у њиховом националном и економском интересу. Резултат референдума био је изненађујући, будући да је само једна странка позивала да се гласа против уласка Швајцарске у ЕЕЗ – Швајцарска народна партија. Ова партија тада није била велика, а данас је најјача политичка организација у Швајцарској. Поређења са Србијом намећу се сама. Демократска странка Србије је на почетку 2014. једина парламентарна странка која се противи чланству Србије у ЕУ. С друге стране, 90% посланика и готово цела политичка сцена заговара улазак Србије у ЕУ. Међутим, швајцарски пример доказује да се мишљење народа некад драстично разликује од мишљења политичке елите. Да политика неутралности није политика изолације и препрека економској сарадњи, већ напротив, да је подстиче, говоре и подаци о економској сарадњи Швајцарске и ЕУ. Швајцарска је четврти најбитнији спољнотрговински партнер ЕУ, након САД, Кине и Русије. У 2012. години, 56% швајцарског извоза било је у ЕУ. Међутим, да Швајцарска спроводи и диверзификацију спољне трговине може се видети на примеру једног од њених најпознатијих извозних артикала – чоколаде. Последњих година примећена је стагнација, па чак и опадање извоза чоколаде из Швајцарске у земље ЕУ, док с друге стране, расте извоз швајцарске чоколаде у Русију и земље евроазијског простора.

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 јануар 2014 13:59

